

Det kongelige Fornyings- og
administrasjonsdepartement
POSTBOKS 8004 Dep.
0030 Oslo

Vår saksbehandler: Jorunn Solgaard	Kopi til Erik Orskaug, Unio	Vår dato 18.03.2009	Vår referanse 2007-0063	Deres referanse 200801374-/KLO

Høring - Forslag til endring i lov om Statens Pensjonskasse og i enkelte andre lover

Vi viser til overnevnte høring og har følgende kommentarer. Siden høringen omfatter en rekke endringer, kommenterer vi der vi har avvikende syn.

Ad 2.3 Presisering av karensbestemmelse knyttet til uførepensjon og enke- / enkemannspensjon.

Da de foreslåtte endringen i § 27 tredje ledd og § 33 tredje ledd er i tråd med gjeldene rett, og departementet regner med en administrativ gevinst, virker endringsforslagene akseptable.

Dessverre gjelder karensbestemmelsen ikke bare i perioden etter tilsetning, men den anvendes også ved andre endringer i tilsetningsforholdet. Den anvendes på lønns- og stillingsøkninger i karensperioden. En anvendelse Unio mener er helt urimelig. De aller fleste som søker uførepensjon har hatt lønnsøkning i perioden før søknadstidspunktet. Dette følger nødvendigvis ikke av bare av stillingsskifte, men av årlige lønnsforhandlinger. Det er svært urimelig at slike lønnstillegg, ikke skal medregnes i sluttlønnen for uførepensjonister. Det er også urimelig at personer som har en lønnsutvikling på grunn av sin karriere, skal straffes dobbelt ved en overgang til uførepensjon. Første blir de uførepensjonister og deretter reduseres inntekstgrunnlaget. Videre er det betenkelig at utvidelse av tilsetningsforholdet også skal rammes av karensbestemmelsen. Det er en kjent sak at mange deltidsarbeidene arbeider såkalt ufrivillig deltid. Når deltidstilsatte, som har et sammenhengende tilsetningsforhold, har passert karensperioden, virker det strekt urimelig at man åpner for en ny karensperiode dersom stillingsbrøken utvides.

Unio ber departementet vurderer om det er rimelig at karensregelen også skal ramme lønnsøkninger som følge av normale og forutsigbare lønnstillegg, samt andre endring i tilsetningsforholdet.

Ad 2.5 Likebehandling av enker og enkemenn

Unio gir sin tilslutning til vurderingene som er gjort for kvinner i gruppe a og c. Derimot har vi sterke innvendinger mot konklusjonen vedrørende kvinnene i gruppe b: *"Kvinner som er gift ned menn med medlemskap før 1.10.1976, men som ikke er enker."*

Unio er klar over at den norske stat har blitt dømt i EFTA-domstolen fordi denne ordningen ikke likebehandler enker og enkemenn. Unio støtter en likebehandling av kvinner og menn. En av Unios sentrale anliggende er å arbeide for likestilling mellom kjønnene.

Unio er helt uenig med departementet i den foreslåtte løsningen og argumentasjon for å rettferdiggjøre en slik løsning.

For det første mener Unio at den beste løsningen er å gi menn, som fyller de samme vilkårene som kvinnene i gruppe b, tilsvarende rettigheter. Det er urovekkende at departementet velger en løsning der det er kvinnen som igjen må betale kostnaden for å bli likestilt med menn. Unio er av den oppfatning at både departementet og regjeringen er opptatt av å arbeide for likelønn og like rettigheter mellom menn og kvinner. Det er et paradokset at det nesten er umulig å komme med likelønntiltak, mens departementets anbefalte løsning i denne saken faktisk vil forverre pensjonsgrunnlaget for en gruppe kvinner. Vi mener at det er staten som må bære det fulle og hele ansvare for de økonomiske konsekvensene som følger av at gruppe b utvides til å omfatte både menn og kvinner. Det er i alle fall ikke en gruppe kvinner som kanskje verken har egen pensjonsordning, fulle opptjening i 100%-stilling eller er sikret på annen måte som skal bære kostnadene ved bortfall av ordningen.

Unio mener at Grunnloven vermer rettighetene til kvinnene i gruppe b. Både bestemmelsene i grl §§ 97 og 105 vil verne disse rettighetene. § 97 fordi den oppstiller forbud mot å gi lover med tilbakevendende kraft, og § 105 gir disse kvinnene rett til full erstatning dersom det er tungtveiende argumenter for å avikle eller endre ordningen. Det er hevdet at ektefellepensjonen er en avledet rett som har et svakere grunnlovsvern og at inntektsprøvingen ikke berører selve kjernen i pensjonsopptjeningen. Selv om Klettumdommen viser til at ektefellepensjon har en mer usikker karakter, så er det fremhevet i dommen at dette gjelder særlig for fraskilte ektefeller som saken omhandlet. Departementets forslag i punkt b dreier seg ikke om fraskilte ektefeller, men derimot kvinner under 55 år som i dag er gift med en mann som har offentlig tjenestepensjon med opptjening før 1976. Disse har en berettiget forventning om ektefellepensjon på et visst nivå dersom ektefellen dør og er omfattet av en offentlig tjenestepensjon.

Vi ser at departementet foreslår å skille mellom kvinner over og under 55 år. En slik grense i seg selv vil kunne gi urimelige utslag. Det er et faktum at mange kvinner har hatt ulønnede permisjoner og deltidsstillinger. Disse forholdene har medført at mange kvinner mangler full opptjening i både tjenestepensjonsordninger og folketrygden. Valget av 55 år synes tilfeldig og ikke godt begrunnet.

Videre viser departementet til at kvinner som pr i dag er i gruppe b, i langt større grad har kunnet opptjene seg selvstendige rettigheter gjennom arbeidsforhold. Vi vil i den sammenheng vise til blant annet NOU 2008:6 Kjønn og lønn som dokumenterer kvinners manglende deltakelse i arbeidslivet på grunn av omsorgspermisjoner og deltidsstillinger. Både kortere opptjeningstid og deltidsstilling gir dårligere tjenestepensjon og folketrygd. Det blir både kostbart og vanskelig å rette opp konsekvensene av fravær fra arbeidslivet i ettertid. Videre skal det bemerkes at det å tegne gruppelivsforsikringer i en alder av 55 år kan by på problemer, blant annet vises til If livsforsikring hjemmeside, som viser til at livsforsikringer ikke kan kjøpes etter fylte 55 år.

Det var med undring vi leste følgende argumentasjon for å frata kvinne i gruppe b rettighetene: *En økende oppfatning i samfunnet har vært at folk skal kunne forsørge seg selv eller være dekket av individbaserte ordninger.* Dette er en oppsiktsvekkende begrunnelse som etter Unios mening ikke harmonerer med den norske velferdsmodellen.

Dette kan oppsummeres i tre mulig endringsforslag, i rangert rekkefølge:

1. Menn inkluderes i gruppe b
2. Kvinnene i gruppe b må få erstattet tapet de blir påført ved at ordningen forringes

3. Aldersgrensen for gruppe b senkes betraktelig, for eksempel til 40 år i stedet for 55 år

Argumentasjonen og forslag ovenfor gjelde tilsvarende for endringsforslag i de øvrige lovene som omfattes av høringen.

Kommentar til økonomiske konsekvensene av endringsforslaget for likebehandling av enker og enkemenn

Det er en svakhet med høringen at de økonomiske konsekvensene av endringsforslaget kun er vurdert i forhold til Statens Pensjonskasse og for eksempel ikke for sykepleierordningen. Departementet har heller ikke tatt stilling til hvordan endringene skal finansieres.

Unio antar at dommen i EFTA-domstolen og lovforslaget fra departementet vil ha store konsekvenser i sykepleierordningen pga mange kvinner og derav forholdsvis mange enkemenn.

Unio legger til grunn at lovgiver må holdes ansvarlig når de ikke har sørget for at EØS avtalen er tilstrekkelig implementert og derved hindret kjønnsdiskriminering. Det er derfor etter vårt syn ikke rimelig at den enkelte arbeidsgiver skal måtte betale for dette gjennom økt premie til pensjonsordningen. Det er Statens ansvar at lovgivningen er kjønnsnøytral. Det vises i denne sammenheng til EFTA-domstolens avgjørelse av 20. juni 2008 om at norske forsikringsregler er i strid med EUs direktiver om motorvognforsikring ved at oppreisningskrav er unntatt fra forsikringsplikten. I denne saken har Staten erkjent ansvarsgrunnlag for manglende implementering, og oppfordrer skadelidte til å fremme krav direkte mot Staten. Tilsvarende betraktninger må kunne legges til grunn i forhold til diskriminerende pensjonsregelverk.

På tilsvarende måte mener Unio at det er Staten som må bære kostnadene ved endringene. Departementet bes derfor klargjøre disse ansvarsforhold.

Vennlig hilsen
Unio

Ingjerd Hovdenakk
Sekretariatsjef

Jorunn Solgaard
Seniorrådgiver